

Fig. 1. Svartbag (*Larus marinus*) paa Rede. Græsholm den 6. Juni 1946.
Great Black-Backed Gull (Larus marinus) on the nest.
Græsholm, June the 6th, 1946.

Bemærkninger om Ynglefuglene paa Hirsholmene 1946.

Undersøgelser i Juni Maaned.

Af U. MØHL-HANSEN.

(With a Summary in English: Remarks on the Breeding-Birds of Hirsholmene 1946).

(Meddelelser fra Naturfredningsraadets Reservatudvalg. Nr. 29).

Hertil Tavle II.

Som et Led i Naturfredningsraadets aarlige Fugleoptælling paa Reservatet Hirsholmene opholdt jeg mig paa Øerne i den første Uge af Juni og skal her til Dansk Orn. For. Tidsskr. give en lille Oversigt over Fuglebestanden paa denne Aarstid.

Øernes Beliggenhed i Kattegat ud for Frederikshavn er vel kendt, ligesom deres Udseende ofte er beskrevet, hvorfor det blot skal nævnes, at det er smaa lave Græsøer, med Kyster af store Sten, nogle Steder Sandstrand og mellem visse Øer Fladvand, der til Tider ligger tørt; det mest karakteristiske er dog Kystbilledet med de store Sten.

Kun paa een af Øerne er der Bebyggelse, og her er der Haver med Buske og Træer, hvorfor der ogsaa træffes et noget andet Fugleliv. Takket være Bebyggelsen yngler her Stære, Graaspurve og Landsvaler, der alle under mit Ophold havde udføjne Unger, desuden fandtes Tornsanger, Gærdesanger, Hvid Vipstjert og Solsort, allesammen Fugle, der ikke træffes paa de andre Øer, bortset fra Stæren, der flyver over og fouragerer paa den nærmestliggende Græsholm. Med Hensyn til de nøjagtigere Tal for Arter og Individer henvises til Optællingslisten. Der vil i det følgende kun blive lagt Vægt paa de mere interessante Fugle eller Karakterfuglene, de øvrige kan, som ovenfor nævnt, ses i nøgterne Tal paa nedenstaaende Liste (Tabel I).

Tabel I. Ynglefuglene paa Hirsholmene i den første Uge af Juni 1946. Tallene angiver enten Antallet af Reder eller af ynglende Par.

The breeding-birds of the various islets in Hirsholmene, in the first week of June 1946. The figures indicate either numbers of nests found or of breeding pairs.

	Hirsholm	Græsholm	Maageholm	Terneholm	Pikkerholm	Kovsholm	Tyvholm	Kjølpøen	Ialt
<i>Anas platyrhynchos</i> ..	1	1				1			3
<i>Tadorna tadorna</i>	2	6							8
<i>Mergus serrator</i>	1	5							6
<i>Larus ridibundus</i>	1	1264		51	216	516	2011	982	5041
" <i>canus</i>	1	2000	770	6	284	216	2	189	3468
" <i>argentatus</i>		38	10		7			1	56
" <i>fuscus</i>		1	2		2				5
" <i>marinus</i>		1							1
<i>Rissa tridactyla</i>							124		124
<i>Sterna sandvicensis</i> ..		454				522	163	1133	2272
" <i>paradisaea</i> ...	5								5
" <i>hirundo</i>		12	6					16	34
<i>Hæmatopus ostralegus</i>	1	5	4		1	1		1	13
<i>Charadrius hiaticula</i> .	2		1						3
<i>Tringa totanus</i>	4								4
<i>Cephus grylle</i>							4	8	12
<i>Hirundo rustica</i>	4								4
<i>Turdus merula</i>	4								4
<i>Sylvia communis</i>	2								2
" <i>curruca</i>	1								1
<i>Anthus spinoletta</i>	8	1							9
<i>Motacilla alba</i>	1								1
<i>Passer domesticus</i> ...	4								4
<i>Sturnus vulgaris</i>	8								8
Ialt ...	50	3788	793	57	510	1256	2304	2330	11088

Karakterfuglen for Hirsholmen er Skærpiberen (*Anthus spinoletta littoralis*), der ynglede i 8 Par fordelt paa Øens N.Ø.-Kyst. Denne bestaar næsten udelukkende af et ca. 50 m bredt Bælte af store Sten, der er mere eller mindre overgroede med Græs og Korbær. Mellem disse store Sten findes Rederne oftest. Gaar man Kysten rundt, kommer straks en Skærpiber flyvende én i Møde og følger én med ængstelig Piben fra Sten til Sten, indtil man er gaaet et passende Stykke forbi dens Rede, hvorpaa den tavst forsvinder tilbage. Næppe har den forladt én, før den næste kommer flyvende, og saa fremdeles langs Kysten. En enkelt Rede fandt jeg dog paa Jorden i kort Græsmark, ganske som en Lærkerede. Mange havde udruget og jeg saa ofte de gamle sidde paa Stenene med Næbbet fuldt af Insekter.

Paa de øvrige Øer er naturligvis Maagerne de dominerende Fugle, baade for Øjet og Øret; men Øerne her besidder dog en Rekord, vel ikke i Individantal, men i Arter, idet her yngler ikke mindre end 6 Arter Maager, nemlig Hættemaage, Stormmaage, Sølvmaage, Sildemaage, Svartbag og Ride; af disse er de 3 sidste af Interesse og i Særdeleshed Riden.

Sildemaagen og Svartbagen yngler begge to andre Steder her i Landet omend ret faatalligt. For Sildemaagens (*Larus fuscus intermedius*) Vedkommende er der dog en ret anseelig Koloni paa Anholt, hvor den yngler mellem Sølvmaager, desuden ved Bornholm, hvor det dog er en anden Race, nemlig *Larus fuscus fuscus*. Svartbagen (*Larus marinus*) yngler i et mindre Antal paa Øer og Sandflader omkring Læsø og muligvis enkelte andre Steder. Men Riden (*Rissa tridactyla tridactyla*) er ganske enestaaende, og den nærmeste Koloni ligger ca. 800 km borte oppe paa den norske Kyst; her paa Hirsholmene yngler den paa den nordligste af Øerne, den meget lille Kampestensø "Tyvholm", der foruden Sten kun har nogen Marehalmvegetation paa den nordvestlige Ende samt lidt Græs paa Midten af Øen, hvor Splitterne ruger.

Riden er jo en udpræget Fuglefjeldsfugl, hvorved der her opstaar et pudsigt Forhold mellem de biologiske Betingelser og Fuglens Instinkter; men man maa sige, den gør hvad den kan (eller rettere, den kan ikke andet) med Hensyn til Anbringelsen af Rederne, idet den med megen Snilde kliner Re-

derne oven paa Toppen af de store Sten, og saaledes i nogen Grad tilfredsstiller sin "Hyldetrang" (Tavle II, øverst).

Kommer man roende til Øen, der foruden Rider beboes af over 2000 Hættemaager, ca. 150 Splitterner og nogle Tejster,

62. Reder. 45. Æg. 76. Unger

IV

37. Reder. 73. Æg. 8. Unger

V

18. Reder. 16. Æg. 18. Unger. III

I. Rede. I. Æg. 0. Unger. II

6. Reder. 6. Æg. 0. Unger. I

Fig. 2. Kort over Tyholm med de 5 Ridekolonier (I—V) indtegnet samt med Angivelse af Antal Reder, Æg og Unger den 7. Juni 1946.

Map of Tyholm showing the five breeding-places (Nos I—V) of the Kittiwake, and giving number of nests (= Reder), eggs (= Æg) and young (= Unger) on each place according to a census on June the 7th 1946.

er Fuglenes Opførsel straks paafaldende. Hættemaager og Tern er gaar i Vejret som en skraalende Sky; men tilbage bliver Riderne roligt og tavse liggende som lysende Topfigurer paa deres smukt opbyggede Reder. Man gaar nærmere, men der sker intet, før man kommer ind paa 3-4 m, saa letter de forsigtigt fra Rederne med en ængstelig "Kurren", og staar svæ-

vende over Hovedet paa én, saa man tydeligt ser deres karakteristiske sorte Vingespids (Fig. 7); de foretager heller ikke disse velkendte, rædselsvækkende Styrtdykninger i Nakken paa én, som andre Maager gør med saa stor Dygtighed og paafølgende Klat.

Det er paaafaldende at Riderne ikke er blevet "smittet" af Hættemaagernes Opførsel over for Fære, efter dog at have ynglet "sammen" i 6 Aar. Om de fortsat vil holde denne saa tydelige Karakterforskel i Hævd er vel sandsynligt; endnu er der i hvert Tilfælde ingen Ændring at spore. Selvfølgelig betyder det noget, at her kun kommer Mennesker én eller to Gange i den Tid Fuglene opholder sig paa Øen.

Med Hensyn til Redeanbringelse er det dog allerede gaaet noget udover "Traditionen", idet man finder en Del Reder anbragt paa Jorden mellem Marehalmen paa N.V.-Enden af Holmen (Tavle II, nederst), et af de første Steder, hvor Koloniseringen i 1941 begyndte. Her er ogsaa stadig de fleste Reder, ligesom Fuglene ogsaa her er længst fremme med Redebygning og Udrugning.

Bestanden er i stadig Stigen og nye Redepladser skal fremskaffes; Fig. 2 viser et skematisk Kort over Tyvholm med Koloniernes Beliggenhed samt Fordelingen af Reder, Æg og Unger. Koloni I og II er de yngste, dog mener jeg at Nordøstkysten omkring Koloni V er det Sted, der med Tiden vil komme til at huse de fleste Reder, da der her er langt de fleste Muligheder for Redeanbringelse, med mindre de ringere Lysforhold (en ret stejl nordvendt Stenvold) og den ofte haarde Sø, der bryder her, vil afholde Fuglene fra at bygge i større Stil.

Tiden for Æglægningen varierer ret meget, idet man samtidig finder nybyggede Reder, Reder med Æg, samt store Unger. Dette siger saa meget mere, som man ved, at Forstyrrelse paa dette Sted er udelukket. Ungerne klækkes ikke paa samme Dag, og man ser ret stor Aldersforskel inden for samme Kuld, hvilket er lettere at konstatere hos Riderne end hos andre Maager, idet Ungerne ikke forlader Rederne før de er meget store. Paa Hylterne paa Fuglefjeldene kan den jo ikke saadan løbe sig en Tur, naar den lyster; den maa vente til Vingerne kan bære, ellers er det Døden.

Hvis Bestanden stiger med samme Tempo, vil den Tid

komme, hvor Riderne maa forsøge Landnam paa de andre Øer, og det vil i saa Fald nok blive paa Pikkerholms Nordkyst, som ikke alene er nærmest men ogsaa byder de bedste biologiske Betingelser. Den Mulighed at de forsvinder lige saa pludselig som de kom, foreligger vel ogsaa; men hvorledes det end gaar, maa man sige at det er "hensynsfuldt" at begynde

Fig. 3. Koloni af Splitterner (*Sterna sandvicensis*) paa Kjølpn, den 4. Juni 1946. I Luften ses enkelte Hættemaager.

Colony of the Sandwich Tern (Sterna sandvicensis) on the isle of Kjølpn, June the 4th, 1946. Some Black headed Gulls can be seen in the air.

Koloniseringen paa et Reservat, hvor der ovenikøbet foretages systematisk Optælling hvert Aar; saa Undersøgelsesmulighederne er de bedst tænkelige.

Redernes Fordeling samt Antallet af Æg og Unger ses paa Fig. 2. Koloni I og II er nye og Æglægningen lige paabegyndt (muligvis vil der ogsaa her komme flere Reder allerede i Aar), medens Koloni III og IV er de ældste og som tidligere nævnt ogsaa de, der er længst fremme. I øvrigt henvises til efterfølgende Artikel af Hr. J. M. IPSEN.

Hvad Øens øvrige Ynglefugle angaar skal blot nævnes, at det sædvanlige Antal Tejster, ca. 4 Par, laa udenfor og vippede paa Bølgerne som smaa Bøjer og glimtede med deres hvide Vingespejl, medens de afventede min Bortroen.

Splitternerne havde deres afgrænsede, stærkt koncentrerede Yngleomraade midt paa Øen; en øde Guanoflade med enkelte Græstotter og mindre Sten stikkende igennem. En tilsvarende Yngleplads for Splitterner paa Kjølpen er gengivet paa Fig. 3. I øvrigt var Tyvholm levende af Hættemaageunger, Flere Steder laa der mellem et Par større Sten "Bundter" af døde Hættemaageunger, ikke ulig bortkastede Anemonebuketter, alle med Hovederne samme Vej. Jeg havde ikke set dette før, og min første Tanke var, om der skulde have været Mennesker herovre. Det forekom mig dog som et noget malplaceret Udslag af Ordenssans, at samle døde Maageunger sammen i Bundter paa op til 15 Stk. og lægge dem pænt med Hovedet samme Vej. Om Eftermiddagen fik jeg Forklaringen; der kom en rask Tordenbyge med paafølgende Regn og jeg saa nu, hvorledes Ungerne løb sammen og pressede sig op mellem Stenene, alle med Hovederne samme Vej for at søge Dækning. Her stod de saa og blinkede hjælpeløst med Øjnene medens Regnen silede ned. Det gik ogsaa udmærket; Bygen var kort. Men da der faa Dage i Forvejen netop i disse Egne havde været et næsten "historisk" Skybrud, var det indlysende, at dette ikke kunde klares af Maageungerne; de var blevet gennemvaade og havde lidt saa stort Varmetab, at de ganske stille var døde, hvor de stod.

Sildemaagen har ynglet paa Holmene fra 1943, hvor LØPPENTHIN fandt 2 Reder, samt 4 og 6 Reder de paafølgende Aar. I 1946 fandt jeg 5 Reder fordelt saaledes: 2 paa Pikkerholm, 1 paa Græsholm og 2 paa Store Holm; de ynglede her som ogsaa paa Anholt mellem Sølvmaagerne i tilsyneladende god Forstaaelse.

Svartbagen har ligeledes ynglet paa Græsholmen fra 1943, midt paa Øens N.Ø.-Kyst, paa Sandstranden mellem meget store, halvt nedsandede Sten, saa nær Vandet at Reden (efter Beboernes Udsagn) hvert Aar er blevet taget af Havet (Fig. 4). Reden har lige siden 1943 ligget paa saa at sige samme Plet, og at det er det samme Par kan næppe betvivles;

ogsaa i Aar laa Reden hvor den "skulde" og indeholdt 3 Æg. Fuglene var meget sky, og jeg opnaaede aldrig at se en af dem forlade Reden. Jeg opstillede et Fotoskjul 8 m fra Reden og lod det staa ubemandet i 2 Dage i Storm og Regn, før jeg vovede mig ind i det. Efter kort Tid kom de begge flyvende og satte sig paa en Sten ca. 30 m ude i Vandet, hvor de pud-

Fig. 4. Rugende Svartbag (*Larus marinus*) paa Græsholms Østkyst, faa Meter fra Vandet; den 6. Juni 1946.

Brooding Great Black-backed Gull (Larus marinus) on the east-coast of Græsholm, a few metres from the sea; June the 6th, 1946.

sede og pillede sig og i det hele taget havde irriterende god Tid; imedens kom baade Gravænder og Skalleslugere spadserende forbi mit Skjul i faa Meters Afstand, hvilket var baade fornøjeligt og betryggende at se. Pludselig — efter $1\frac{1}{2}$ Times Venten — laa den ene af Fuglene paa Reden, med Front mod Skjulet og stirrede vagtsomt med sine kolde, gule Øjne mod mig (Fig. 1). Naar den følte sig tryk, sank Hovedet langsomt ned mellem Skuldrene, men kun i faa Sekunder, saa strakte den Hals, en umaadelig lang Hals, og spejdede rundt for atter

at synke ned i Hvile, skutte sig lidt over Æggene og flytte paa Straaene. Saaledes gik lang Tid; men da jeg skulde rejse samme Dag, maatte jeg desværre gaa ud af Skjulet i dens Paasyn, og det er jo aldrig rart at maatte vise nogen at man har snydt dem. Det havde ogsaa en voldsom Virkning, den kastede sig helt bagover med Rædsel i Vingeslagene og forsvandt langt ud over Havet, og jeg stod tilbage paa Stranden med en skidt Samvittighed men med et Fotografiapparat, hvis Indhold jeg var meget spændt paa.

I Diagrammet Fig. 5 er vist Hirsholmenes Maagebestand, dens Tiltagen og Aftagen i de sidste 8 Aar, baseret paa Optælling af Reder foretaget af LØPPENTHIN og SALOMONSEN og meddelt her i Tidsskriftet. Tallene er gengivet i Tabel II nedenfor. Det ses paa Fig. 5, at Hættemaagebestanden er aftaget til næsten det halve, medens Stormmaagen viser en uregelmæssig men stigende Tendens for i de sidste 3 Aar at have holdt sig konstant paa ca. 3500 Par. For de øvrige 4 Maagearters Vedkommende bemærker man især den før omtalte jævne og stærke Stigning i Ridernes Antal. Ligeledes er Sølvmaagerne i Stigen, om end ikke saa stærkt som i Perioden 1941-42-43. For Sildemaagens og Svartbagens Vedkommende er Antallet endnu saa lavt at man maa nøjes med at fastslaa, at de har været konstante Ynglefugle de sidste 4 Aar, for Svartbagens Vedkommende endda kun repræsenteret ved ét Par.

Splitternernes Antal synes at ligge ret konstant mellem 3- og 4000 Reder; at Optællingen i Aar kun gav 2272 Reder betyder ikke nogen Tilbagegang, idet man ved en Optælling i de første Dage af Juni ingenlunde faar det maksimale Antal,

Tabel II. Antal Kuld af seks Maagearter ynglende paa Hirsholmene i Perioden 1939—1946.

Number of clutches of six species of Gull breeding on the Hirsholmene in the period 1939—1946.

	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946
<i>Larus ridibundus</i> .	9953	8000	8606	9253	5500	6500	6000	5041
" <i>canus</i>	2666	3000	2500	3282	2500	3500	3500	3468
" <i>argentatus</i> .	9	7	11	29	50	50	55	56
" <i>fuscus</i>	0	0	0	0	1	4	6	5
" <i>marinus</i>	0	0	0	0	1	1	1	1
<i>Rissa tridactyla</i> ..	0	0	11	17	50	82	112	124

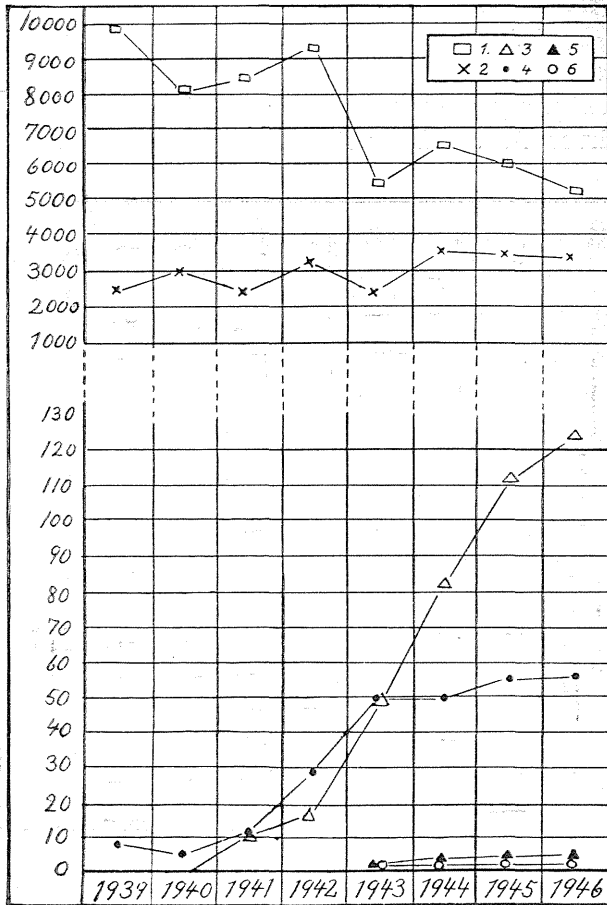

Fig. 5. Diagram over de seks paa Hirsholmene ynglende Maagearters Talforhold i Perioden 1939—1946. Ordinaten giver Antal Kuld. 1. Hættemaage (*Larus ridibundus*). 2. Stormmaage (*Larus canus*). 3. Ride (*Rissa tridactyla*). 4. Sølvmaage (*Larus argentatus*). 5. Sildemaage (*Larus fuscus*). 6. Svartbag (*Larus marinus*).

Diagram showing the number of the six species of gulls breeding on the Hirsholmene in the period 1939—1946. The ordinate gives the number of clutches. 1. Black-headed Gull (*Larus ridibundus*). 2. Common Gull (*Larus canus*). 3. Kittiwake (*Rissa tridactyla*). 4. Herring-Gull (*Larus argentatus*). 5. Lesser Black-backed Gull (*Larus fuscus*). 6. Great Black-backed Gull (*Larus marinus*).

hvilket først forekommer sidst i Juni. Splitterne flytter en Del rundt. Saaledes var der i 1945 paa Kølpen 526 Reder, medens der i Aar paa samme Tid var 1133 Reder. Det er dog langt fra nogen Regel, at de flytter rundt mellem Øerne, men den tydeligt afgrænsede enkelte Koloni rykker gerne et lille Stykke hvert Aar. Rederne ligger tæt og Fuglenes Skarn svider

Fig. 6. Udsnit af Koloni af Splitterner (*Sterna sandvicensis*) paa Kølpen, den 4. Juni 1946, visende den afsvedne Vegetation og de tætliggende Kuld.

A section of the colony of the Sandwich Tern (Sterna sandvicensis) on the islet of Kølpen; June the 4th, 1946, showing the scorched vegetation and the clutches laying very densely.

alt Græs af (Fig. 6), og det kommer ikke igen næste Foraar. Muligvis er det derfor, Fuglene rykker et Stykke hvert Aar. Den Plet, hvorpaa de har ynglet det forrige Aar, ser ikke indbydende ud og er slimet og fedtet i Regnvejr.

Under Optællingen af Stormmaagereder paa Kovsholm stødte jeg en Graaand op med 10 en-Dag gamle Ællinger, der vrimlede afsted i Græsset ned mod Vandet, et yndigt Syn, som man dog

U. MØHL-HANSEN fot.

Rider (*Rissa tridactyla*) paa Ynglepladsen paa Tyvholm, Hirsholmene, den 6. Juni 1946. Øverst Koloni III paa Strandsten, nederst Koloni IV i Marehalm (jfr. Fig. 2).

Kittiwake (Rissa tridactyla) on the breeding-place at the islet of Tyvholm, Hirscholmene; June the 6th, 1946. Above colony III on boulders, below colony IV in lyme-grass (cf. fig. 2).

paa disse maagestærke Øer ser paa med smerteblandet Fryd; ikke een vil slippe gennem. Der synes i Aar at have ynglet 3 Par Graaænder, hvilket ikke før har været Tilfældet.

Paa Stenreve i Vandet omkring Øerne ses en Del ikke-ynglende Fugle, navnlig unge Svartbage og Havmaager samt mange Ederfugle, hos hvem de gamle Hanners lysende hvide Dragt falder i Øjnene, naar de paa Rad og Række kommer flyvende lavt over Vandet mellem Øerne. Det er paafaldende, at Ederfuglen endnu ikke er blevet Ynglefugl paa Øerne, der byder saa udmærkede Betingelser; men en skønne Dag kommer ogsaa den og slaar sig ned, og den skal være en velkommen Forøgelse af Fuglefaunaen.

Ridernes Livsforhold i Højsommeren.

Af JØRGEN MOLT IPSEN.

Tilskyndet af Dr. phil. FINN SALOMONSEN, der da opholdt sig paa Grønland, foretog jeg fra den 26. Juni til den 30. Juli 1946 nogle Optællinger i Ridesamfundet paa Tyvholm. Bestanden er, som bekendt, endnu ret ung, idet FINN SALOMONSEN i 1941 ganske uventet fandt 11 Par ynglende Rider paa Tyvholm. Hele Omraadet er videnskabeligt Reservat, hvor der hvert Aar bliver foretaget nøjagtige Optællinger, hvorfor man med Bestemthed ved, at der ikke tidligere fandtes Rider ynglende indenfor Reservatets Omraade. — Under de særlig gunstige Forhold, som en fuldstændig Fredning betinger, har Ridesamfundet siden da været i stadig Vækst. Den 7. Juni 1946 har Konservator MØHL-HANSEN saaledes ved en Optælling talt ikke mindre end 124 ynglende Par, som skildret i hans ovenstaaende Artikel. De Optællinger, der hidtil er foretaget, er altid foregaaet i Begyndelsen af Yngletiden, for at det paa den Maade kunde konstateres, om de ynglende Riders Antal tiltager, stagnerer eller evt. aftager. — I de første Aar kunde man nære nogen Tvivl om, hvorvidt Ridens Forekomst som Ynglefugl i Danmark vilde blive af længere Varighed. Da dette imidlertid viste sig at være Tilfældet, kunde det være af Interesse at undersøge Ridens daglige Færden inden for et længere Tidsrum for om muligt at belyse enkelte, endnu

ikke opklarede Forhold, saaledes at man efterhaanden vilde kunne danne sig et detailleret Billede af denne sjældne Maa-ges Yngleforhold paa Tyvholm. FINN SALOMONSEN og BERNT LØPPENTHIN har i dette Tidsskrift tidligere udførligt omtalt flere Undersøgelser vedrørende Riden paa Tyvholm, hvorfor

Fig. 7. Flyvende Ride (*Rissa tridactyla*). Tyvholm den 6te Juni 1946.
Bemærk de sorte Vingespidseser.

Flying Kittiwake (Rissa tridactyla) at the islet of Tyvholm; June the 6th, 1946. Note black tips to wings.

de, der ønsker fyldigere Oplysninger om Emnet, henvises til disse Afhandlinger.

Man skelner paa Tyvholm, som Fig. 2 viser, mellem fem Ridekolonier.

Koloni V er fra en meget beskedne Begyndelse vokset til at blive Øens næststørste Koloni. Det skyldes uden Tvivl de udmærkede Redebygningsforhold der paa Stedet, og den vil sikkert i Tidens Løb blive den største.

Koloni IV, den hidtil største Koloni har, som Tabellen viser det, i Perioden 1944-46 kun haft en Tilvækst paa 15 Par, me-

dens Koloni V i samme Tidsrum er vokset med 22 — en betydelig Forøgelse for den i 1944 ret beskedne Koloni.

Tabel III: Oversigt over Ridekoloniernes (I—V) Fordeling.
Tallene angiver Antallet af optalte Kuld.

*Distribution of the colonies (I—V) of Kittiwakes.
The figures give number of clutches.*

	I	II	III	IV	V
1941.....	0	1	4	5	1
1943.....	2	0	19	24	6
1944.....	5	0	15	47	15
1946.....	6	2	18	62	37

Paa Kortet Fig. 2 er vist Fordelingen af Reder, Æg og Unger i de forskellige Kolonier. Der ses en tydelig Forskel med Hensyn til Æglægningstidspunktet. Saaledes har Koloni I og II begge Æg, derimod ingen Unger. I Koloni III er Antallet af Unger og Æg næsten ens, medens i Koloni IV Antallet af Unger er langt større end Antallet af Æg. Fig. 2 giver desuden et vist Begreb om de relative Tidspunkter, hvori Æglægningen foregaar indenfor de fem Kolonier.

Koloni I, II, V og delvis III viser en smuk Ensartethed med Hensyn til Æglægningstidspunktet, hvilket derimod ikke er Tilfældet i Koloni IV. Dette kan maaske forklares derved, at Koloni IV er opstaaet ved Forening af flere Smaakolonier, der, efterhaanden som de har vokset sig større, er kommet til at udgøre den nuværende Koloni IV, hvor man ikke mere er i Stand til at uddifferentiere de oprindelige Bestanddele.

Tallene viser altsaa i Hovedsagen, at Riderne i hver Koloni har samme Æglægningstidspunkt.

Da jeg omkring den 25. Juni 1946 begyndte mine Optællinger, var alle Ungerne i Koloni V og de fleste af Ungerne i Koloni IV saa store, at en hyppig Kontrol af disse Reder ikke vilde give noget tilfredsstillende Arbejdsmateriale. I Koloni I, II og III og enkelte Steder i IV fandtes derimod endnu smaa Unger og i to af Rederne endog Æg. Af Reder i disse Kolonier nummereredes ialt 30, som jeg mente at kunne følge gennem et længere Tidsrum. Rederne kontrolleredes ialt 8 Gange med et Tidsinterval paa 3-4-5 Dage, alt som Vejret tillod det.

Naar man erindrer, at Størstedelen af Koloni IV og V allerede ved Kontrollens Begyndelse den 26. Juni var fuldt udviklet, kan Tabel IV (p. 54) give et tilnærmet Billede af Koloniernes Udvikling indtil det Tidspunkt, hvor Ungerne forlader Rederne. Det *omtrentlige* Tidspunkt, paa hvilket Hovedparten af Ungerne forlader Kolonien, er følgende: Koloni I: 18. Juli,

Fig. 8. Ride (*Rissa tridactyla*) med to halvvoxsne Dununger i Reden; Tyvholm den 6. Juni 1946.

Kittiwake (Rissa tridactyla) with two half-grown young in nest; Tyvholm, June the 6th, 1946.

II: 22. Juli, III: 20. Juli, IV: ca. 26. Juni, V: ca. 26. Juni. Udviklingen af Koloni IV og V er saaledes ca. 25 Dage forud for Koloni I, II og III.

Tabsprocenten hos Rideyngelen er ikke stor. Man finder sjældent en død Rideunge, hvorimod man overmaade hyppigt ser døde Hættemaageunger. At en stor Procent af de lagte Æg kommer til fuld Udvikling skyldes utvivlsomt Rideungernes specielle "Forbliven-i-Reden" Instinkt. Ved at blive i Rederne indtil de er fuldt udviklede, udsættes Ungerne ikke for at blive

hakked ihjel af andre Maager, hvis Reder de evt. kunde komme for nær.

Det var mit Indtryk, at saa godt som alle Rideunger, der havde forladt deres Reder, forblev paa Tyvholm eller i dennes umiddelbare Nærhed. De dannede paa Øens Spidser sammen med de gamle Fugle ret store Flokke.

Fig. 9. Tejster (*Cepphus grylle*) paa Kjølpen, den 4. Juni 1946.
Black Guillemots (Cepphus grylle) on the islet of Kjølpen; June the 4th, 1946.

Ved mit næstsidste Besøg paa Tyvholm, den 25. Juli, anslag jeg skønsmæssigt, at alle Individder endnu befandt sig inden for Yngleomraadet. Da jeg kom igen den 30. Juli, fandtes der ingen Rider paa Reservatets Omraade.

Mellem den 25. og 30. Juli havde Riderne altsaa ved en samlet Afrejse forladt Sommerens Yngleplads.

Splitterner og Hættemaager — for ogsaa at nævne dem — forlod Øen efterhaanden som Kuldene blev flyvefærdige, de sidste omkring den 10. Juli.

Tabel IV: Oversigt over 30 Kontrolreder ved Undersøgelsen af Ridekolonierne I—IV i Højsommeren 1946. R = Reder, *nests*. Æ = Æg, *eggs*.

U = Unger, *young*. GT = gaaet tabt, *disappeared*.

FR = forladt Reden, *left the nest*.

Schema of 30 control-nests of Kittiwake in the colonies I—IV according to census in the summer 1946.

	I					II					III					IV				
	R	Æ	U	GT	FR	R	Æ	U	GT	FR	R	Æ	U	GT	FR	R	Æ	U	GT	FR
26. 6.	3	2	4		0	1	0	2		0	14	1	21		0	12	1	19		0
2. 7.	3	0	4	2Æ	0	1	0	2		0	14	0	18	1U	2	12	0	14	1U	4
6. 7.	3	0	4		0	1	0	2		0	14	0	12	3U	6	12	0	11		7
11. 7.	3	0	4		0	1	0	1	1U	0	14	0	9		9	12	0	9		8
13. 7.	3	0	4		0	1	0	1		0	14	0	4		14	12	0	4		13
16. 7.	3	0	4		0	1	0	1		0	14	0	1		17	12	0	3		15
20. 7.	3	0	0	2U	2	1	0	1		0	14	0	0		18	12	0	3		14
25. 7.	3	0	0		2	1	0	0		1	14	0	0		18	12	0	1		16
30. 7.	3	0	0		2	1	0	0		1	14	0	0		18	12	0	0		17

Samtlige Figurer og Fotografier (Fig. 1—9) skyldes U. MØHL-HANSEN med Undtagelse af Diagrammet Fig. 5, der velvilligst er udarbejdet af Hr. Cand. mag. P. VALENTIN JENSEN.

SUMMARY IN ENGLISH

Remarks on the Breeding-Birds of Hirsholmene 1946.

This paper deals with the census of the breeding-birds of the bird-sanctuary Hirsholmene, carried out in the summer 1946. The breeding-species of the various islets are enumerated in table I, which gives the number of nests found or of breeding-pairs. The coasts of most of the islets consist for the greater part of large heaps of boulders, and this is the reason why such birds as the Scandinavian Rock-Pipit (*Anthus spinoletta littoralis*), the Black Guillemot (*Cepphus grylle atlantis*) and the Kittiwake (*Rissa t. tridactyla*) are breeding here. The dominant birds of Hirsholmene are terns and gulls. No less than six species of gulls inhabit the islands, and four of them have immigrated here in recent years, *viz.*: The Herring Gull (*Larus a. argentatus*), the Lesser Black-backed Gull (*L. fuscus intermedius*), the Great Black-backed Gull (*L. marinus*) and the Kittiwake. The latter, boreo-arc-

tic species is the most interesting of these. For further details as regards its immigration to the islands 1941 and its life-habits here, cf. SALOMONSEN, Dansk Orn. For. Tidsskr. **35**, 1941, p. 159. The Kittiwakes breed in 5 colonies on the islet Tyvholm. Position of these colonies and number of pairs, etc. are shown on the map fig. 2. In table II and the diagram fig. 5 is shown the number of breeding-pairs (clutches counted) of the six species of gulls inhabiting the islands. It is to be seen that *L. ridibundus* somewhat decreases in number whereas *L. canus* keeps its number and the four remaining species more or less increase. As to be seen on planche II the Kittiwakes nest partly on boulders (upper figure), partly in the vegetation of lyme-grass (lower figure), a rather unexpected nesting-site. From table IV it appears that the young of the Kittiwake left the nests in the period from the 26th of June to the 22nd of July. In the following days they formed large flocks together with the adult birds along the coasts of the islet. Between the 25th and the 30th of July all Kittiwakes suddenly left Hirschholmene. The Sandwich Tern and the Black-headed Gull, which also breed on Tyvholm, had already left the island in the first days of July.
